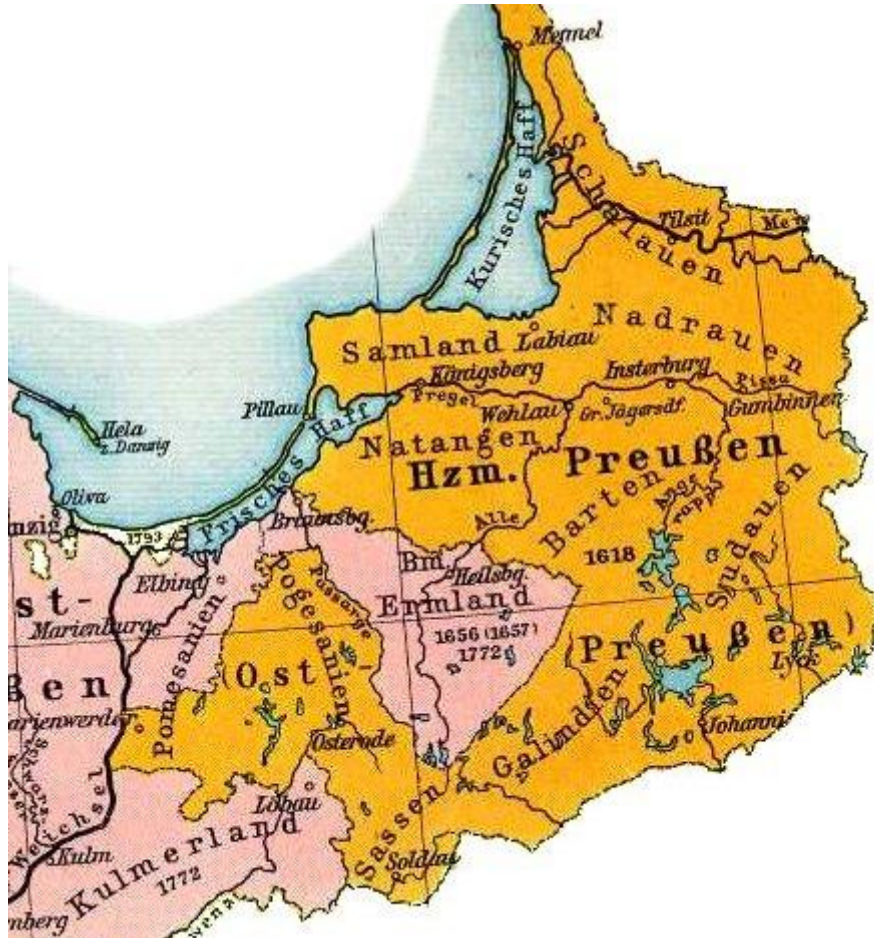

Olsztyn: Nowa książka o „starym języku”

Ostatni dzwonek dla gwary warmińskiej: Gwara warmińska już prawie nie istnieje. Dr Izabela Lewandowska z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego i Edward Cyfus, propagator kultury Warmii, podjęli heroiczną próbę uratowania jej przed całkowitym zapomnieniem.

W ubiegłym roku dr Izabela Lewandowska wydała podręcznik pt. „Dziedzictwo ziem pruskich. Dzieje i kultura Warmii i Mazur”, adresowany do uczniów klas gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, nauczycieli oraz wszystkich osób interesujących się historią i kulturą naszego regionu. W tym roku zaś wydała wspólnie z Edwardem Cyfusem – popularyzatorem kultury warmińskiej– „Elementarz gwary warmińskiej”, jako kontynuację swoich zainteresowań i próbę ocalenia gwary przed zanikiem.

Skąd pomysł na wydanie tak niezwykłego elementarza? –Taki pomysł chodził nam po głowie już od dłuższego czasu. Gwara, tradycje i obyczaje warmińskie zanikają, stąd konieczność popularyzowania ich. Od lat z Edwardem Cyfusem podejmujemy działania na rzecz propagowania warmińskiej tradycji i kultury oraz upowszechnia gwary, którą obecnie rozmawiają tylko pojedyncze osoby.

Książka ma 62 strony i poświęcona jest tematyce: rodzina, dom i zagroda. Słowa dotyczą codzienności. Zawiera wiele ilustracji, które ułatwiają zapamiętywanie gwarowych słówek. Oprócz tego są też ćwiczenia do wykonania po każdym z podrozdziałów i słowniczek na końcu. Do elementarza dołączona jest płyta CD z wszystkimi tekstami w formie audio. Elementarz kierowany jest do pedagogów, uczniów, ale też do wszystkich zainteresowanych poznaniem tej mowy.

Elementarz nie jest do kupienia. Trafi nieodpłatnie do szkół i bibliotek. Wydała go w nakładzie 1 tys. egzemplarzy Lokalna Grupa Działania Stowarzyszenie Południowa Warmia. Wystarczy, że zainteresowane placówki zgłoszą się do LGD. Widzimy, że zainteresowanie jest, dlatego elementarz to początek, – proponujemy również warsztaty gwarowe. Chętni powinni się zgłaszać do organizatora — Lokalnej Grupy Działania.

Gwara warmińska jest charakterystyczna dla południowej Warmii. Powstawała wskutek następowania „warstw” językowych – od najstarszej, staropruskiej, przez niemiecką czasów krzyżackich, polską związaną z osadnictwem z ziemi chełmińskiej i północnego Mazowsza i ponownie niemiecką, XIX-wieczną. Była „językiem domowym”. W urzędach, wojsku czy szkole w zależności od okresu historycznego mówiło się w języku niemieckim lub polskim. Zanik gwary trwał ostatnich kilkadziesiąt lat. Nastąpił w wyniku przemian społecznych oraz ucieczki młodych ze wsi do miast. Młodzi nie przyznawali się do wiejskiego pochodzenia, rodzimych tradycji... i gwary. W latach 70. i 80. XX w., gdy ostatnia fala Warmiaków opuszczała ojczyznę – gwara niemal znikła.

Lech Kryszalowicz